

Latgales apgabaltiesas un Krimināllietu tiesas kolēģijas darbības attīstības koncepcija

[1] Latvijā darbojas trīspakāpju tiesu sistēma, kuras ietvaros lielu lomu ieņem apelācijas instances tiesa. Latgales apgabaltiesa ir viena no sešām apelācijas instances tiesām, kura darbojas Latgales reģiona ietvaros. Latgales apgabaltiesa, tāpat kā tiesu sistēma kopumā, arvien vairāk saskaras ar jauniem izaicinājumiem, kas sasaistīti ar demogrāfisko procesu Latvijā, pandēmijām, straujo tehnoloģiju attīstību un ģeopolitisko situāciju.

Būtiska loma efektīvai Latgales apgabaltiesas darba rezultātu sasniegšanai un mūsdienīgai darba vides nodrošināšanai ir tiesas priekšsēdētājam un priekšsēdētāja vietniekiem, tai skaitā kolēģiju priekšsēdētājam, kuri līdztekus tiesneša pienākumu pildīšanai palīdz īstenot Latgales apgabaltiesas kā iestādes darbu. Apgabaltiesas priekšsēdētāja vietniekiem - kolēģiju priekšsēdētājiem, vadot kolēģijas darbu, ir jāsamēro katras kolēģijas intereses ar kopējo Latgales apgabaltiesas attīstības koncepciju, likumā "Par tiesu varu", procesuālajos likumos un Tieslietu padomes stratēģijā izvirzītajiem mērķiem, veicamajiem uzdevumiem un noteiktajiem pasākumiem. Sekmīgai Latgales apgabaltiesas pamatuzdevumu izpildei un izvirzīto mērķu sasniegšanai ir būtiska loma, lai tiesas vadībai būtu vienota izpratne ne tikai par katras kolēģijas veicamajiem uzdevumiem, bet arī par Latgales apgabaltiesas kopējo attīstību tiesu sistēmas ietvaros. Lai arī apgabaltiesas priekšsēdētāja vietnieki uzņemas civillietu vai krimināllietu kolēģiju vadīšanu, darba plānošanu un organizatorisko jautājumu risināšanu, tajā pat laikā viņiem jābūt gataviem veidot sadarbību starp tiesas kolēģijām, uzņemties tiesas priekšsēdētāja pienākumu izpildi viņa prombūtnes laikā, kā arī tiekties sasniegt apgabaltiesas priekšsēdētāja attīstības koncepcijā izvirzītos mērķus un veicamos uzdevumus.

Pirms pieteikties Latgales apgabaltiesas priekšsēdētāja vietnieka, Krimināllietu tiesas kolēģijas priekšsēdētāja amatam, esmu iepazinies ar Latgales apgabaltiesas priekšsēdētājas A. Šilovas apgabaltiesas attīstības koncepciju, kas paredz realizēt tiesiskas valsts un tiesu sistēmas pamatuzdevumus. Kā norādīts Latgales apgabaltiesas attīstības koncepcijā, ka personas pamattiesības uz taisnīgu tiesu var sekmīgi realizēt ar vērtībām kā tiesas neatkarība, tiesiskums, efektivitāte, kvalitāte, godprātība, taisnīgums un nepārtraukta attīstība. Koncepcijā ietvertie mērķi un uzdevumi faktiski atbilst manam skatījumam par tiesas kā iestādes efektīvu darba organizēšanu, vadību un kolektīva saliedētību, lai sasniegtu visaugstākos rezultātus.

[2] Tiesas attīstības stratēģiskā vadība.

Latgales apgabaltiesas stratēģiskie mērķi atbilst Tieslietu padomes stratēģijā norādītajiem mērķiem – nodrošināt efektīvu, kvalitatīvu, savlaicīgu un pieejamu tiesu sistēmu, kā arī nodrošināt sabiedrības izpratni par tiesu varu un sabiedrības uzticamības stiprināšanu tiesu varai.

Kā viens no galvenajiem uzdevumiem ir informēt tiesas personālu un tiesnešus par Latgales apgabaltiesas vadības un tiesu sistēmas kopumā darbības mērķiem. Lai sasniegtu izvirzītos mērķus, jāanalizē informācija par tiesnešu noslodzi un lietu izskatīšanas termiņiem, mazinot lietu izskatīšanas kavējošos apstākļus.

Nepieciešams turpināt sadarbību ar visām līmeņa tiesām, lai veicinātu vienotas prakses piemērošanu, uzsvērtu pieļautās kļūdas un novērstu to atkārtošanos nākotnē, kā arī savlaicīgi diskutētu par aktuālajiem būtiskiem jautājumiem procesuālo un materiālo tiesību normu piemērošanā. Nepārprotami apgabaltiesu kolēģiju ietvaros ir jāveido intensīva diskusija savā

starpā un Senāta Krimināllietu departamentu, lai nodrošinātu vienveidīgu tiesu praksi ne tikai apelācijas instances tiesās, bet arī pirmās instances tiesās, lai veicinātu sabiedrības uzticēšanos tiesu varai un nodrošinātu tiesiskās valsts principa ievērošanu.

Kā viens no uzdevumiem ir akceptējama sadarbība ar tiesībsargājošām iestādēm, kā arī valsts un pašvaldības iestādēm, piedaloties pasākumos un organizējot kopīgas sanāksmes, lai veicinātu tiesību normu piemērošanu atbalstoši to saturam un jēgai un novērstu pieļautos pārkāpumus to turpmākā darbības jomā. Liela uzmanība ir pievēršama policijas, prokuratūras un bāriņtiesas darbības aktualitātēm un izpratnei par veicamajiem uzdevumiem un pienākumiem, realizējot tiesību normu piemērošanu dzīvē un nodrošinot sabiedrības aizsardzību.

Laikam ritot, Latgalē ir samazinājies iedzīvotāju skaits un Latgales apgabaltiesas noslodze, tāpēc, īstenotās slodzes izlīdzināšanas politikas rezultātā Latgales apgabaltiesa, tāpat kā pārējās apelācijas instances tiesas, tagad saņem dažādu kategoriju lietas no visas Latvijas. Lai nodrošinātu kvalitatīvu, ātru un ērtu pieejamību Latgales apgabaltiesai, ir nepieciešami profesionāli, izglītoti, informēti, mērķtiecīgi un motivēti tiesas darbinieki un tiesneši. Lai nodrošinātu kvalitatīvu apelācijas instances tiesas darbu, nepieciešamas tiesas darbinieku un tiesnešu apmācības gan valstiskā līmenī, gan arī apgabaltiesā klātienē.

Latgales apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijai jābūt atvērtai sabiedrības informēšanā par aktuālajām izskatāmajām krimināllietām un pieņemtajiem nolēmumiem, sniedzot informāciju gan vietējiem, gan arī valsts plašsaziņas līdzekļiem, ievērojot sniedzamās informācijas ierobežojumus.

Turklāt, lai piesaistītu jaunu speciālistu ieinteresētību par darbu tiesu sistēmā, jāveicina, ka jurisprudenci studējošie jaunieši izvēlās prakses vietu Latgales apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijā.

[3] Tiesnešu vadība.

Tiesnešu vadības galvenais mērķis ir nodrošināt savlaicīgu, efektīvu un kvalitatīvu tiesas procesu, kas noslēdzas ar tiesas nolēmumu, un tas, savukārt, atbilst normatīvo aktu prasībām un tiesu praksei.

Lai sasniegtu šo mērķi, ir nepieciešams nodrošināt krimināllietu tiesas sēžu un rakstveida procesu savlaicīgu plānošanu un tiesvedības termiņu kontroli, vienmērīgu tiesnešu noslodzi starp Latgales apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas tiesnešiem, lietu izskatīšanā pēc iespējas vairāk izmantot iespēju nodrošināt procesa dalībnieku piedalīšanos tiesas sēdē attālināti, nodrošināt tiesnešu apmācības efektīvā krimināllietu vadībā un laika plānošanā, kā arī profesionālo iemaņu attīstībā un tālākizglītībā. Turklāt tiesnesim ir jānodrošina profesionāls un motivēts atbalsta personāls, kā arī iespēja tiesnešiem veikt darba pienākumus attālināti.

Latgales apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas ietvaros ir jāpievērš pietiekami liela uzmanība krimināllietu izskatīšanas plānošanai, lai tiesneši varētu sagatavoties tiesas sēdēm un pēc lietas izskatīšanas savlaicīgi pieņemt un pasludināt kvalitatīvu tiesas nolēmumu. Valstiskā līmenī ir vēlreiz jāaktualizē jautājums, vai nepieciešams Kriminālprocesa likumā saglabāt tiesas apspriežu istabas noslēpuma principu, kas ir viens no iemesliem sasteigtiem un nekvalitatīviem tiesas nolēmumiem. Šāds regulējums nepastāv citu nozaru procesuālajos likumos.

Tiesnešiem, kas skata krimināllietas, jānodrošina ne tikai regulāras apmācības, kas veicina materiālo un procesuālo tiesību normu piemērošanu, bet arī mācības, kas attīsta tiesas procesa vadīšanas, savstarpējās komunikācijas un IT sistēmas lietošanas prasmes. Tādas pašas

apmācības regulāri ir nodrošināmas tiesas personālam gan Latgales apgabaltiesas ietvaros, gan arī izmantojot Tieslietu akadēmijas un Tiesu administrācijas piedāvātos apmācības kursus un seminārus. IT sistēmu apmācība ir jānodrošina Latgales apgabaltiesā klātienē tiesas zālēs, lai varētu kvalitatīvi apgūt piedāvāto risinājumu izmantošanu tiesas sēžu laikā.

Lai objektīvi Latgales apgabaltiesas priekšsēdētāja varētu izvērtēt krimināllietu un administratīvā pārkāpuma lietu izskatīšanas termiņu standartus un tos iesniegtu Tieslietu padomē, kā arī apstiprinātu lietu sadales plānu, katra gada sākumā ar Krimināllietu tiesas kolēģijas tiesnešiem kolēģiāli jāapspriež statistikas rādītāji, uzklusot katra tiesneša viedokli un argumentus par plānojamo termiņu noteikšanu un lietu sadali.

Latgales apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas ietvaros ir nepieciešamas regulāras tiesnešu sanāksmes, kas organizējamās vienu reizi nedēļā (1-2 h), lai apspriestu aktuālo tiesu praksi krimināllietās un administratīvo pārkāpumu lietās apelācijas instanču tiesu ietvaros un judikatūru, kā arī izdiskutētu veiktos un plānotos grozījumus normatīvajos aktos. Tāpat šīs sanāksmes nepieciešamas, lai plānotu Krimināllietu tiesas kolēģijas tiesnešu noslogotību saistībā ar nozīmētajām tiesas sēdēm, mācību semināru apmeklējumiem un tiesnešu prombūtnēm. Turklāt, ņemot vērā vairāku Krimināllietu tiesas kolēģijas tiesnešu došanos izdienas pensijā, ir aktuāls jautājums par Civillietu tiesas kolēģijas tiesnešu iesaisti krimināllietu izskatīšanā, līdz tiks nodrošināta tiesnešu vakanto vietu aizpildīšana Latgales apgabaltiesā.

[4] Personāla vadība.

Lai nodrošinātu apgabaltiesas darbinieku motivāciju un izaugsmi, nepieciešamas regulāras apmācības, godīga un caurskatāma karjeras izaugsme, motivējoša darba vide, psiholoģisks atbalsts, kā arī darbinieku viedokļu uzklusīšana un iesaistīšana tiesas darba uzlabošanā. Ar Krimināllietu tiesas kolēģijas darbiniekiem ir organizējamās regulāras apmācības un sanāksmes, sniedzot informāciju par tiesas attīstības tendencēm, izmaiņām likumdošanā, atalgojuma jautājumiem un citiem svarīgiem notikumiem valstī.

Tiesas darbinieku darba kvalitātes un rezultātu izvērtēšanai jānotiek reizi gadā, novērtējot darbinieku profesionālo kvalifikāciju un kompetences. Tiesas darbinieku novērtēšanai jābūt pēc iespējas taisnīgākai, atklātākai, vienvērtīgākai un pārskatāmākai, dodot darbiniekiem iespēju izteikties par savu pašvērtējumu, novērtētāju vērtējumu un kavējošiem apstākļiem, kas liedz kvalitatīvi veikt darba pienākumus. Tāpat ir jāizvērtē katra tiesas darbinieka ieguldījums tiesu sistēmas darbības nodrošināšanā, vēlmi strādāt vienotā komandā un vēlmi uzlabot tiesas darba un sniegto pakalpojumu kvalitāti.

Lai veicinātu Latgales apgabaltiesas kolektīva saliedētību un veidotu pozitīvu darbinieku savstarpējo saskarsmi, ir jāorganizē pasākumi tiesā un ārpus tiesas telpām kopā ar ģimenēm.

[5] Administratīvā vadība.

Lai nodrošinātu Latgales apgabaltiesas efektīvu un kvalitatīvu darbību un tiesas noteikto funkciju izpildi, Krimināllietu tiesas kolēģijas priekšsēdētājam savlaicīgi jākonstatē un jāinformē Latgales apgabaltiesas priekšsēdētāju par identificētajām problēmām krimināllietu un administratīvo pārkāpuma lietu savlaicīgā izskatīšanā, resursu trūkumu un iespējamajiem risinājumiem, lai sasniegtu labāko rezultātu. Ar Krimināllietu tiesas kolēģijas darbiniekiem regulāri jāapspriež un jāizvērtē tiesas sniegto pakalpojumu kvalitāte, resursu izmantošana un darbinieku noslodze, savlaicīgi veicot tiesas sniegto pakalpojumu uzlabošanu.

Regulāri jāveic kontrole par procesuālajos likumos noteikto termiņu un ar Tieslietu padomes lēmumu noteikto lietas izskatīšanas standarta termiņu ievērošanu, kā arī ar Krimināllietu tiesas kolēģijas tiesnešiem jārod risinājumi kavējumu novēršanai. Tāpat ar Krimināllietu tiesas kolēģijas tiesnešiem jāapspriež tiesnešiem atceltos nolēmumus un jānovērš nākotnē iepriekš pieļauto kļūdu atkārtošanos. Jāvērtē tiesnešu noslodze un, tiesneša nesamērīgas slodzes gadījumā uz to jāreaģē, savlaicīgi informējot Latgales apgabaltiesas priekšsēdētāju. Krimināllietu tiesas kolēģijas ietvaros jāpievērš uzmanība tiesnešu atvaļinājumu plānošanai, lai nodrošinātu tiesas darbības nepārtrauktību un aktuālāko lietu savlaicīgu izskatīšanu.

Krimināllietu tiesas kolēģijas priekšsēdētājam jābūt atbalstam Latgales apgabaltiesas priekšsēdētājam, savlaicīgi viņu informējot par Krimināllietu tiesas kolēģijas darba organizācijas panākumiem un trūkumiem. Konstatējot novirzes no tiesas pakalpojumu kvalitatīvas sniegšanas, uz tiem nekavējoties jāreaģē ar visiem tiesiskajiem un administratīvajiem līdzekļiem.

[6] Noslēgums.

Latgales apgabaltiesas priekšsēdētāja vietniekam, Krimināllietu tiesas kolēģijas priekšsēdētājam jābūt spēcīgam organizatoram un komunikatoram ar stratēģisko domāšanu, viņam jāspēj nodrošināt ne tikai Krimināllietu tiesas kolēģijas efektīvu darbību, bet jāprot motivēt tiesas darbiniekus un jāspēj sniegt atbalstu Latgales apgabaltiesas priekšsēdētājam, lai nodrošinātu tiesu sistēmai noteikto mērķu sasniegšanu. Krimināllietu tiesas kolēģijas priekšsēdētājam jā saglabā cilvēciska, godīga un taisnīga attieksme pret visiem darbiniekiem un tiesnešiem. Viņam jābūt atklātam, iejūtīgam, iedvesmojošam un pretimnākošam, radot pozitīvu darba vidi tiesā.

Latgales apgabaltiesas tiesnesis Andris Zutis
2026. gada 19. janvārī